

Pääsiäisviikon perjantai. Kirkas perjantai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 3: 1-8)

”Niinä päivinä Pietari ja Johannes menivät temppeliin. Oli rukoushetken aika, yhdeksäs tunti. Silloin sinne kannettiin miestä, joka oli ollut rampa syntymästään saakka. Hänet pantiin joka päivä temppelin niin sanotulle Kauniilleportille, jotta hän voisi kerjätä temppeliin meneviltä. Kun mies näki Pietarin ja Johanneksen menossa temppeliin, hän pyysi heiltä almuja. Pietari loi katseensa häneen, samoin Johannes, ja Pietari sanoi: ”Katso meihin.” Mies katsoi tarkkaavasti odottaen saavansa heiltä jotakin. Mutta Pietari sanoi: ”Hopeaa ja kultaa minulla ei ole, mutta mitä minulla on, sitä minä sinulle annan. Jeesuksen Kristuksen, Nasaretilaisen, nimessä: nouse ja kävele.” Hän tarttui miestä oikeasta kädestä ja auttoi hänet ylös, ja siinä samassa mies sai voimaa jalkoihinsa ja nilkkoihinsa. Hän hypähti pystyyn, seiso jalkojensa varassa ja käveli, ja hän tuli heidän kanssaan temppeliin, hyppeli kulkiessaan ja ylisti Jumalaa.

Apostolien toiminta Kirkon synnyttyä keskittyi temppeliin ja sen läheisyyteen. Johannes mainitaan usein olevan Pietarin kanssa. ”Rukoushetken aika, yhdeksäs tunti”: Sekä yö että päivä jaettiin kahteentoista tuntiin. Yhdeksäs tunti on noin kello 14 – 15 meidän ajattelussamme. Samaa tapaa noudattaa ortodoksisen kirkon jumalanpalvelusperinne puhuen hetkistä. Kirkossamme on erillinen yhdeksännen hetken rukouspalvelus.

Kauniin portin sijaintia ei tiedetä. Todennäköisesti se tarkoittaa ns. Nikanorin porttia, joka oli tehty pronssista ja jonka oletetaan olleen pakanain pihan ja naisten pihan välissä. Temppelialueella oli useita eri portteja ja eri alueita, missä ihmiset olivat.

Kaksi tuhatta vuotta sitten yhteiskunta oli erilainen, erimerkiksi mitään eläkejärjestelmiä vammaisille ei ollut olemassa. Vammaisten oli yritettävä saada elantonsa jotenkin. Työkyvyttömiä yksi selviytymiskeino oli kerjääminen. Kauniin portin sijainti oli siihen erinomainen. Uskonnollisesti orientoituneet ihmiset kulkivat pyhäkköön porttien kautta. Mahdollisten auttajien joukko oli suuri.

”Jeesuksen Kristuksen, Nasaretilaisen, nimessä: nouse ja kävele.” Kyse ei ole magiasta. Toiminta Jeesuksen nimessä merkitsee sitä, että Pietari pyytää itseään Kristusta toimimaan. Kyse ei ole Pietarista itsestään vaan Kristuksen toiminnasta. Tässä toteutuu myös Jeesuksen opetus siitä, että Hänen nimessään pyydetty voi toteutua (vrt. Joh. 14: 13 – 14). Parantuminen edellyttää uskoa Kristukseen. Pietari ”auttoi hänet ylös” voidaan ymmärtää myös nostamisena uuteen elämänmuotoon.

Parantaminen julistaa myös Jumalan läsnäoloa Kirkossa ja vahvistaa evankeliumin sanomaa.

Päivän evankeliumi

(Joh. 2: 12 – 22)

”Siihen aikaan Jeesus sekä hänen äitinsä, veljensä ja opetuslapsensa menivät Kapernaumiin ja viipyivät siellä muutaman päivän. Juutalaisten pääsiäisjuhla oli tulossa ja Jeesus lähti Jerusalemiin. Hän näki temppelissä kauppiaita, jotka myivät härkiä, lampaita ja kyyhkysiä. Siellä istui myös rahanvaihtajia. Jeesus teki nuoranpätäkistä ruoskan ja ajoi heidät kaikki temppelistä lampaineen ja härkineen. Hän paiskasi vaihtajien rahat maahan ja kaatoi heidän pöytänsä. Kyyhkysten myyjille hän sanoi: ”Vieköö lintunne pois! Älkää tehkö Isäni talosta markkinapaikkaa!” Silloin opetuslapset muistivat, mitä kirjoituksissa sanotaan: ”Kiivaus sinun temppelisi puolesta kuluttaa sinut.” Juutalaiset sanoivat Jeesukselle: ”Mikä oikeus sinulla on tehdä noin? Millä tunnusteolla todistat meille oikeutesi?” Jeesus vastasi: ”Hajottakaa tämä temppeli, niin minä saan sen nousemaan kolmessa päivässä.” Silloin juutalaiset sanoivat: ”Tätä temppeliä on rakennettu neljäkymmentäkuusi vuotta. Sinäkö pystyttäisit sen kolmessa päivässä?” Jeesus tarkoitti omaa ruumistaan. Kun hän sitten oli noussut kuolleista, opetuslapset muistivat nämä hänen sanansa, ja he uskoivat kirjoituksiin, ja siihen, mitä Jeesus oli puhunut.”

Ennen tätä kertomusta evankeliumi kertoi Jeesuksen toiminnasta Kaanaan häissä. Siellä Jeesus teki ensimmäisen tunnustekonsa muuttaen veden viiniksi. Opetuslapset uskoivat nyt Jeesukseen.

Kertomuksemme alussa Jeesus siirtyi äitinsä, veljiensä ja opetuslapsiensa kanssa Kapernaumiin. Jeesuksen veljet ovat todennäköisesti Hänen kasvatti-isänsä Joosefin ensimmäisestä avioliitosta tai Hänen serkkujaan. Kapernaumista oli tuleva Jeesuksen maallisen toiminnan keskuspaikka.

Johannes eroaa muista evankeliumeista sijoittaen tämän matkan Jerusalemiin pääsiäisen juhlaan ja temppelin puhdistamisen Jeesuksen julkisen toiminnan alkuun. Juutalaisten pääsiäinen on maaliskuuhuhtikuussa. Sijoittamalla tämän matkan Jeesuksen julkisen toiminnan alkuun Johannes korostaa sitä, että Lasaruksen herättäminen kuolleista saa juutalaiset haluamaan Jeesukselle kuolemantuomiota. Joillakin kirkkoisilla on käsitys, että Jeesus puhdisti temppelin kaksi eri kertaa.

Johanneksen kertomuksen lähde temppelin puhdistamiselle on eri, kuin muilla evankeliumeilla. Se näkyy yksityiskohdissa. Johanneksen mukaan kauppiat myivät myös härkiä ja lampaita kyyhkysten lisäksi. Näitä eläimiä käytettiin uhritoimituksissa temppelissä. Jerusalemin temppeliin tultiin eri puolilta maailmaa ja ihmisillä ole erilaisia rahoja. Rahanvaihtajat vaihtoivat roomalaisia rahoja juutalaisiin. Roomalaisissa kolikoissa oli keisarin kuva ja tällaisen rahan katsottiin saastuttavan temppelin. Juutalaisella rahalla matkalaiset pystyivät maksamaan temppeliveron. Johannes kertoo,

miten Jeesus teki nuoranpätistä ruoskan. Hän ei myöskään vetoa kirjoituksiin oikeuttaakseen tekonsa, vaan Herraan: ”Älkää tehkö Isäni talosta markkinapaikkaa!” Evankeliumitekstin mukaan ”Silloin opetuslapset muistivat, mitä kirjoituksissa sanotaan.” Todennäköisesti kyse on siitä, että Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen opetuslapset ymmärsivät Vanhan testamentin tekstin merkityksen. Teksti, minkä opetuslapset muistivat, on psalmi 69:10: ”Kiivaus sinun temppelisi puolesta on kuluttanut minut”. Evankeliumiin teksti on lainattu sillä tavoin, että verbi on preesensissä: ”kuluttaa”, jolloin se sopii paremmin tähän tekstin yhteyteen.

Jeesuksen toiminta ei suuntautunut jumalanpalvelusta vastaan. Hän vastusti sitä, että temppelistä oli tullut kauppapaikka.

Juutalaiset kysyivät, millä oikeudella Jeesus toimii? Kysyjinä olivat temppelin uskonnolliset johtajat. Millä tunnusteolla Jeesus oikeuttaa toimintansa? Heidän tarkoituksensa oli osoittaa, että heillä oli määräysvalta temppelissä. Jeesuksen vastaus juutalaisille on absurdi, Hän sanoo rakentavansa hajotetun temppelin kolmessa päivässä. Johannes jatkaa kertomusta sillä, että hän selittää Jeesuksen tarkoittavan temppelillä omaa ruumistaan ja jälleenrakentamisella ylösnousemistaan. Johanneksen selitys tässä yhteydessä on luonnollinen. Juutalaisethan syyttivät Jeesusta siitä, että tämä olisi aikonut tuhota temppelin.

Juutalaiset totesivat, että ”temppeliä on rakennettu neljäkymmentäkuusi vuotta”. Herodes Suuri aloitti temppelin uudistus- ja laajennustyön vuonna 20 e.Kr. Tekstimme ei kerro, oliko temppeli tuolloin jo valmis. Todennäköisesti temppelissä tehtiin edelleen joitain laajennustöitä. Joidenkin lähteiden mukaan se valmistui Herodes Agrippa II:n aikana vuonna 64 j.Kr. Roomalaiset tuhosivat temppelin vuonna 70.

Seurakuntayhteisöä, sen jäseniä kutsutaan myös Jumalan temppeliksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että Jeesus ei puhu seurakunnasta tai kirkosta yhteisönä, vaan ylösnousemuksestaan. Se on tunnusteko, jolla Jeesus perustelee oikeutensa. Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen opetuslapset ymmärsivät tämän asian.

Kirkkaana perjantaina vietetään myös Jumalansynnyttäjän ”Elävä lähde” -ikonin juhlaa. Tällöin voidaan lukea myös Jumalansynnyttäjän juhlien tekstit: aamupalveluksessa Luuk. 1: 39 – 49, 56 ja liturgiassa Fil. 2: 5 – 11, Luuk. 10: 38 – 42, 11: 27 – 28.